

Anti- turistens pilegrimsferd

Turist: Vi kvier oss for å reise dit turister er. Som Lord Byron lengter vi etter det ekte og urørte.

Stine G. Bergo, stine.g.bergo@vl.no

Mens reiser har ført til mye stor kunst, har også poesi, film og malerier ført til reiser. Moderne turister vil ikke bare til sol og strand. Men hva vil vi ha?

Hellige. – Moderne turisme i seg selv kan forstås som en slags kulturell pilegrimsferd, sier - Magnus Helgerud, Han er idéhistoriker og forfatter av boka *Si meg hvor du reiser og jeg skal si deg hvem du er*, som tar for seg turister og turismens historie.

Han mener steder som Eiffeltårnet og Colosseum kan kalles «kulturelt hellige».

– For en sekulær nordmann kan det å reise til disse stedene, å se dem med egne øyne, oppleves som noe av det samme som en pilegrimsreise, mener Helgerud.

Helgerud peker på at pilegrimsreisens mål er å skape sterkere religiøse følelser, og viser til at sekulære også ønsker å komme i kontakt med noe annet enn bare sol og saltvann. Han nevner det som kalles «dark tourism».

– Reiser til Auschwitz, for eksempel, hvor forferdelige ting har skjedd. Det kan skape en - dypere opplevelse for noen, og man kan trekke linker til å oppsøke stedet for Jesu korsfestelse, sier idéhistorikeren.

Middelklasseangst. Vi har lenge hatt lyst til å reise for å oppleve. Den moderne turismen springer ut av dannelsesreisen, som oppsto på 1600-tallet i England, forklarer Helgerud. Flere og flere fikk råd til å reise.

– Det oppsto en middelklasseangst – et slags behov hos dem for å skille seg fra resten. Det holdt ikke lenger bare å ha reist et sted, å ha sett det, man skulle ha opplevd det fra innsiden, sier Helgerud.

Idéhistorikeren har skrevet masteroppgave om «antituristen», den reisende som har en angst for å bli sett på som en del av turistrøkla. Helgerud tok utgangspunkt i romantikeren og poeten Lord Byrons reiser i Italia.

– Byron led av «bortlengsel» – tanken om å slippe unna dagligdagse omgivelser, og søke noe svært annerledes, noe autentisk, forklarer han.

Høyere enhet. Ved å reise i Italias myggfulle sommerhete, i tillegg til å holde seg til mindre byer som Ravenna, klarte Byron å unnsnippe engelske landsmenn – og å bli den første antiturist.

– Antituristen vil gjerne ha stedene han besøker litt for seg selv, da de andre turistene ødelegger den meditative opplevelsen han ønsker, sier Helgerud.

– *Kan man kalle antituristen en slags pilegrim? På jakt etter en mystisk opplevelse?*

– Antituristen mener han jakter på et høyere formål – så til en viss grad kan man si han nærmer seg pilegrimen i større grad enn den vanlige turist.

I alle fall slik antituristen oppfatter det selv, vil turisten kun ha underholdning på ferie, mens han selv vil oppnå en «høyere enhet» med stedet han oppsøker, ifølge Helgerud.

– Det blir for ham nesten en religiøs opplevelse, sier forfatteren.

Det dennesidige. Anne Eriksen, professor i kulturhistorie ved Universitetet i Oslo, er enig i at selve opplevelsen kulturturister får når de besøker hellige steder kan være lik den pilegrimen får når hun kommer til hellige mål. Likevel mangler kulturturisten søken etter det hinsidige.

– Den personlige opplevelsen eller eksistensielle mystikken man søker, er fremdeles noe i denne verden, sier hun.

Der andre turister kommer i veien for antituristens autentiske opplevelse, ville fellesskap forsterket den hellige følelsen for katolske pilegrimer, mener hun.

– Pilegrimsreisen er ikke bare selvutvikling, eller en jakt etter noe som berører en selv, sier hun.

Det finnes mange blandingsformer innen pilegrimsreise, mener Eriksen. Mens den tradisjonelle, katolske kirken har sett pilegrimsreisen som en konkret og tildels instrumentell fromhetsøvelse, der målet er religiøs soning, er ikke dette så viktig for mange moderne pilegrimer. Eriksen viser til at stadig flere protestanter drar på pilegrimsferd, selv om luthersk teologi har understreket dens ubetydelighet.

– *Hvorfor det?*

– Jeg tror det kommer av at veldig mange opplever det som religiøst og eksistensielt - meningsfullt, sier Eriksen.

Paradokset. Som prototypen på en antiturist var det kanskje ikke rart Lord Byron klarte å konsentrere seg om å skape stor poesi. Hadde det noe med opplevelsen han fikk da han var i Italia? Var den mer «autentisk» enn det turister, og selv antiturister, får når de reiser steder i dag?

– Det er fryktelig vanskelig dette med at noe er mer autentisk enn noe annet, sier Magnus Helgerud.

Han mener likevel reiselivsnæringen tjener penger på å proklamere reisemål som bygger på ideen om nettopp dette.

– Den dominerende retorikken i reiselivsdiskursen vinkler seg inn mot folk som ikke - innrømmer at de er turister. Man forsøker å selge ideen om «det hemmelige Paris», for eksempel.

Hos antituristen sitter ønsket sterkt om å gli inn i det lokale. Men kan man bli en del av det lokale når man alltid er turist?

– *Lurer antituristene seg selv?*

– Ja, det kan du godt si. Paradoksalt nok vil den autentiske atmosfæren, som de besøkende beviselig er opptatt av, muligens endres fordi det kun er autenticitetshungrige turister som dem som har råd til å oppholde seg der, sier han.

Turist: Person som reiser i eget eller andre land for sin fornøyles skyld.